

**UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
ODSJEK ZA PSIHOLOGIJU**

**NASTAVNI
PLAN I PROGRAM
akademska 2008/09. godina**

Sarajevo, 2008.

ODSJEK ZA PSIHLOGIJU

Razlozi za pokretanje studija psihologije proizlaze iz velikog interesa i potreba suvremenog društva za psiholozima, tako da danas skoro da i nema društvene djelatnosti ili sistema (npr. obrazovanje, zdravstvo, privreda i dr.) gdje psihologija nije direktno ili indirektno uključena. Naime, psiholozi se kao stručnjaci zapošljavaju u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama, te andragoškim centrima. Mnogi rade kao profesori psihologije u srednjim i višim školama. U visokoškolskim i znanstvenim institucijama zaposleni su na području edukacije odgajatelja, učitelja i nastavnika, socijalnih radnika, liječnika, kineziologa, kriminologa, politologa. Određeni broj psihologa bavi se i znanstveno-istraživačkim radom.

Također, u suvremenom društvu psiholozi su angažirani i u savjetovalištim za mentalno zdravlje, ovisnost i penologiju, zatim u savjetovalištim za djecu i mlade, te u bračnim savjetovalištim. Psiholozi rade i u ustanovama poput psihijatrijskih i neuroloških klinika, klinika za ovisnike, klinika za djecu, starce, mentalno retardirane itd.

Dio psihologa se zapošljava i u ustanovama za profesionalnu orijentaciju i selekciju, zatim u zavodima za zapošljavanje, u zaštiti na radu, proizvodnim radnim organizacijama te različitim korporacijama u sektorima za upravljanje ljudskim potencijalima i sl.

U posljednje vrijeme mnogi su psiholozi zaposleni u bankama, sudstvu, policiji, vojsci i sredstvima javnog informiranja.

Osim navedenog, psiholozi se zapošljavaju u znanstveno-istraživačkim institucijama te službama različitih ministarstava (privreda, pravosuđe, školstvo, zdravstvo, socijalna skrb, promet).

Znatan broj psihologa, nakon usvajanja zakona o psihološkoj djelatnosti u Bosni i Hercegovini, odlučivat će se za privatnu praksu (psihoterapeutska djelatnost i angažman u privatnim savjetovalištim).

U cijeloj Evropi su studiji psihologije slično koncipirani, te obično traju pet akademskih godina. Kroz različite oblike poslijediplomskih studija i cjeloživotnog obrazovanja postoji mogućnost i za permanentno usavršavanje i usmjeravanje u posebna psihologijska područja nakon diplomiranja. Naime, nakon završetka diplomskog studija otvorena je mogućnost za kontinuirano poslijediplomsko znanstveno usavršavanje radi stjecanja doktorata znanosti iz psihologije.

Dodiplomski i diplomski studijski program psihologije Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu osmišljen je u skladu s postavljenim zahtjevima i okvirima Zajednice evropskih društava psihologa. EFPPA (Zajednica evropskih društava psihologa) je izradila okvir obrazovanja psihologa koji će biti osnovica za evropsku diplomu psihologa. Taj okvir napravljen je sukladno Bolonjskoj deklaraciji i predviđa petogodišnji studij po načelu 3+2, s tim da Dodiplomski studij ne osposobljava studente za zanimanje psihologa ni u kojem obliku.

DOSADAŠNJA ISKUSTVA U PROVOĐENJU EKVIVALENTNIH ILI SLIČNIH PROGRAMA I PLANOVI ZA RAZVOJ ODSJEKA ZA PSIHLOGIJU

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu osnovan je 1989. godine i predstavlja prvi i najstariji studij psihologije u Bosni i Hercegovini. Dosadašnjim programima, koji se već 19 godina kontinuirano razvijaju i unapređuju, obrazovan je veći broj psihologa. Nastavnici svih nastavno-znanstvenih zvanja i suradnici, koji učestvuju u izvođenju nastave u okviru studija psihologije, svoja stručna, znanstvena i nastavna iskustva stekli su tokom kraćih i dužih boravaka na univerzitetima širom Evrope (Hrvatska, Slovenija, Njemačka, Francuska, Švedska, Srbija, Crna Gora, itd.).

Trenutno je na Odsjeku stalno zaposleno šest nastavnika i šest suradnika. U nastavi učestvuju i jedan profesor emeritus te tri gostujuća nastavnika. U toku je i dalje popunjavanje Odsjeka novim kadrovima, pa se očekuje da će se tokom akademske 2008/2009. godine u nastavni proces uključiti još nekoliko nastavnika i asistenata, kao i da će se povećati broj nastavnika kada doktoriraju suradnice koje dovršavaju svoje disertacije.

Odsjek za psihologiju je u 2008. godini krenuo s razvojem Centra za psihološka istraživanja, edukaciju i savjetovanje. Nastavno-naučno vijeće Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, na sjednici održanoj 22. 01. 2008. godine, usvojilo je Elaborat o osnivanju Centra za psihološka istraživanja, edukaciju i savjetovanje (CPIES),

koji je pripremio Odsjek za psihologiju. CPIES je na taj način osnovan kao dio Centra za naučno-istraživački rad Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Predviđeno je da CPIES bude okosnica kako nastavnog tako i naučno-istraživačkog rada u koji će biti uključeni zaposlenici Odsjeka, Fakulteta i Univerziteta u Sarajevu, ali i sami studenti. Trenutno, Odsjek aktivno traži sredstva za nabavku adekvatne kompjuterske i laboratorijske opreme. Unapređenjem kadrovske situacije na Odsjeku te opremanjem Centra za psihološka istraživanja, edukaciju i savjetovanje, Odsjek planira intenziviranje aktivnosti na pripremi i provođenju naučno-istraživačkih i primijenjenih projekata od kojih će koristiti imati kako akademska tako i šira društvena zajednica u Bosni i Hercegovini.

Studenti na Odsjeku za psihologiju studiraju u statusu redovnih i samofinansirajućih studenata. Svi studenti, bez obzira na status, dužni su redovno pohađati predavanja i vježbe. U akademskoj 2007/2008. godini na Odsjeku je studiralo ukupno 327 studenata, uključujući i apsolvente. Planom upisa za akademsku 2008/2009. godinu predviđeno je da se u prvu godinu studija upiše 30 redovnih i 30 samofinansirajućih studenata.

Odsjek za psihologiju omogućit će određenom broju studenata koji su završili I ciklus studija izvan Filozofskog fakulteta u Sarajevu da nastave studij u II ciklusu. Također se predviđa da će se ulazak u II ciklus studija omogućiti, pod određenim uvjetima, i studentima koji su završili četverogodišnji studij, nakon što se donesu odgovarajuće odluke na Fakultetu i Univerzitetu u Sarajevu.

MOGUĆI PARTNERI IZVAN VISOKOŠKOLSKOG SISTEMA

U mnogim vladinim i nevladinim organizacijama (međunarodnim i lokalnim) evidentan je nedostatak psihologa, te je stoga planirana intenzivnija, kontinuirana suradnja nastavnika i studenata Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu s navedenim organizacijama. Naime, može se očekivati da će mnoge društvene (obrazovanje, znanost, zdravstvo, socijalna zaštita, vojne institucije i sl.) i privredne institucije (npr. sektori upravljanja ljudskim potencijalima, marketing i sl.) u budućnosti pokazati veći interes za daljnji razvoj našeg studija psihologije, te samim tim i za obrazovanje psihologa tako što će se omogućiti izvođenje jednog dijela nastave i prakse studenata u navedenim institucijama. Dodatno, jedan od pravaca uspostavljanja partnerskih odnosa s društvenim i privrednim institucijama i organizacijama jeste razvoj naučno-istraživačkih projekata te primjena naučnih saznanja u praksi.

OTVORENOST STUDIJA ZA POKRETLJIVOST STUDENATA

Odsjek za psihologiju u Sarajevu zainteresiran je za postizanje maksimalne otvorenosti studija i pokretljivosti studenata kako unutar Bosne i Hercegovine tako i u evropskim okvirima, što je u skladu s temeljnim načelima Bolonjske deklaracije. Na Odsjeku smo nastojali organizaciju ovog studija u potpunosti uskladiti s preporukama Evropskog okvira za obrazovanje psihologa (EuroPsyT) te tako ujedno omogućiti da studij psihologije bude kompatibilan s ostalim studijima psihologije širom Evrope.

NAZIV STUDIJA

Dodiplomski studij društvenih znanosti – smjer psihologija
Diplomski studij psihologije

NOSITELJ STUDIJA I IZVOĐAČ STUDIJA

Nositelj redovnog dodiplomskog i diplomskog *studija psihologije* je Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu.
Izvođač studija je Odsjek za psihologiju.

TRAJANJE STUDIJA

Jednopedmetni studij psihologije traje pet godina i to u dva ciklusa:

I. ciklus Dodiplomski studij – 6 semestara (tri godine)

II. ciklus Diplomski studij – 4 semestra (dvije godine)

UVJETI UPISA NA STUDIJ

Na **dodiplomski studij psihologije** mogu se upisati kandidati koji su:

- a) završili četverogodišnju srednju školu
- b) prijavili se na konkurs za upis na dodiplomski studij psihologije
- c) položili prijemni (kvalifikacioni) ispit

Uvjeti upisa na **diplomski studij psihologije** su:

- a) završen dodiplomski studij psihologije
- b) završen srodni dodiplomski studij (najmanje trogodišnji), koji je *ekvivalent* dodiplomskom studiju psihologije u Sarajevu (što podrazumijeva evaluaciju programa, koju vrši Odsjek za psihologiju iz Sarajeva, te polaganje razlike ispita, kojem pristupa kandidat, što opet određuje sarajevski Odsjek za psihologiju)
- c) prijava na konkurs za upis na diplomski studij psihologije

DIDIPLOMSKI STUDIJ

Obim studijskog programa koji se izvodi u jednom semestru na dodiplomskom studiju (I studijski ciklus) jest 30 ECTS studijskih bodova, a za cijelu akademsku godinu 60 ECTS. Da bi uspješno završio dodiplomski studij, student mora u toku ovog ciklusa skupiti ukupno 180 ECTS studijskih bodova.

Broj ECTS bodova za pojedinačne predmete utvrđen je u skladu s brojem sati studentskog opterećenja potrebnog za usvajanje predviđenoga gradiva (uključujući kako broj sati nastave tako i broj sati individualnog rada studenta). Međutim, neki predmeti imaju veći broj ECTS bodova u odnosu na broj bodova koji se dobije formulom za izračunavanje studijskih bodova. Razlozi za to su sljedeći: Uvod u psihopatologiju i Psihopatologija predstavljaju uvodne predmete za kliničku grupu predmeta i kao takvi podrazumijevaju veći angažman studenata od onoga koji je predviđen navedenim brojem sati predavanja i vježbi. Predmetu Etika istraživačke i stručne djelatnosti psihologa dodijeljen je veći broj ECTS bodova s obzirom na to da u Bosni i Hercegovini u ovom trenutku ne postoji etički kodeks psihologa, što zahtijeva usporedni pristup analizi kodeksa drugih država.

Statistička obrada podataka pomoću računara, Psihofiziologija spavanja, Psihologija roditeljstva, Psihologija sporta, Socijalne kognicije, Psihologija u zajednici, Multivarijantne metode, Politička psihologija, Psiholog u skrbi za starije ljude, Forenzična psihologija, Razvojna psihopatologija, Psihologija obrazovanja učenika s teškoćama u školi, Psihologija u marketingu, Procjena i tretman psihičkih poremećaja, Metodika nastave psihologije su izborni predmeti. Njihovo bodovanje utvrđeno je u odnosu na broj bodova temeljnih predmeta. Usljed ovakvog usklađivanja, izborni predmeti su bodovani grupno (tj. nisu tretirani kao pojedinačni predmeti). Dodatno, kako izborne predmete biraju sami studenti te kako ovi predmeti na neki način predstavljaju i stručno usmjeravanje, od studenata se očekuje dodatni napor u njihovom savladavanju.

Veći broj bodova u slučaju predmeta Pojedinaac i socijalne interakcije i Psihologija grupa i međugrupnih odnosa predstavlja statistički artefakt.

Tokom dodiplomskog studija student upoznaje osnove različitih psihologijskih teorija, metoda i disciplina. Dakle, završetkom *I. ciklusa* studija psihologije, tj. dodiplomske faze, student/ica stječe temeljna teorijska, metodološka i analitička znanja i vještine, koje ih osposobljavaju za uspješan nastavak studiranja psihologije (i drugih sličnih studija).

U skladu s evropskim standardima, ovaj program ne pruža nužne kompetencije za samostalno obavljanje psihološke prakse bilo koje vrste. Nakon završenog preddiplomskog studija studenti se mogu zaposliti na različitim vrstama administrativnih poslova višeg stupnja, ali se **ne mogu** baviti stručnim poslovima psihologa.

Ako student/ica odluči nastaviti studij na diplomskoj razini, onda se može uključiti na studijske programe u području društvenih znanosti i obrazovanja na ustanovi predlagaču ili drugim ustanovama u Bosni i Hercegovini (sociologija, socijalni rad, antropologija, pedagogija, filozofija, edukacijsko-rehabilitacijske znanosti, predškolski odgoj, razredna nastava, informacijske znanosti, ekonomija, novinarstvo i dr.).

DIPLOMSKI STUDIJ

Obim studijskog programa koji se izvodi u jednom semestru na diplomskom ciklusu studija (II. studijski ciklus) je 30 ECTS studijskih bodova, a za cijelu akademsku godinu 60 ECTS. Da bi uspješno završio diplomski studij, student mora u toku ovog ciklusa skupiti ukupno 120 ECTS studijskih bodova, odnosno ukupno za I. i II. studijski ciklus 300 ECTS studijskih bodova.

Tokom diplomskog studija student se osposobljava za samostalan rad psihologa. Dakle, temeljni cilj ove *drugog ciklusa* studiranja psihologije jeste stjecanje nužnih istraživačkih i stručnih kompetencija za samostalan rad u psihologiji.

Za praćenje ovog programa uvjet je završen dodiplomski studij psihologije na nekom od bosanskohercegovačkih i drugih evropskih univerziteta, čiji je studij organiziran u skladu s temeljnim načelima Bolonjske deklaracije, a kojim se stječe naziv *bakalaureat društvenih znanosti, smjer psihologija*. Kandidati sa srodnih studija iz Bosne i Hercegovine i inostranstva mogu također nastaviti diplomski studij psihologije, ali samo nakon pozitivne evaluacije programa njihovog preddiplomskog studija i polaganja razlike ispita, što određuje Odsjek za psihologiju u Sarajevu.

Psiholozi se, kao stručni suradnici, zapošljavaju u svim djelatnostima suvremenog društva: predškolske institucije, osnovne i srednje škole, visokoškolsko obrazovanje, socijalna skrb, zapošljavanje, zdravstvo, privreda, policija, vojska, trgovina (marketing), državne i upravne institucije (kao što su privredne i slične komore, državni zavodi za socijalnu skrb itd.).

STRUČNI NAZIVI I AKADEMSKE TITULE KOJE SE STJEČU ZAVRŠETKOM STUDIJA

Akadske titule, stručna zvanja i zvanja utvrdit će se posebnim prilogom, koji je sastavni dio Plana i programa.

U toku dodiplomskog studija student će ukupno odslušati i položiti 39 jednosemestralnih predmeta. Na završetku dodiplomskog studija predviđena je i izrada **završnog dodiplomskog rada**. Njegovom izradom i prezentacijom na javnoj prezentaciji student završava studij i stječe stručni naziv **bakalaureat društvenih znanosti, smjer psihologija**.

Nakon završenog I. i II. ciklusa studija student stječe stručni naziv **magistar/magistra psihologije**. U dodatku diplomi se bliže pojašnjava koje je predmete/kolegije student slušao tokom svih pet godina studija i za šta je osposobljen s diplomom koju stječe sa ukupno ostvarenih 300 ECTS studijskih bodova.

IZVOĐENJE NASTAVNOG PROCESA

Iako je nastavna materija koja se izučava na studiju psihologije na Odsjeku za psihologiju postavljena stepenasto i međusobno je sadržinski povezana, te se očekuje da je student savladava postepeno prelaskom iz niže godine studija u višu, svaki predmet je postavljen autonomno u odnosu na druge predmete, pa se u njihovom ukupnom savladavanju u zbiru svih predmeta za svaki semestar nalazi i temeljni uvjet za upisivanje narednog, višeg semestra studija. Ukoliko student ne završi sve obaveze iz nekog predmeta, on/a se upućuje da ga još jednom ponovi u toku studija, ali pri tome može upisati u narednom semestru ukupno onoliko predmeta koliko je u njemu predviđeno, ali ne i predmet koji je blisko (uvjetno) povezan sa onim koji nije položio/la ako predmet iz narednog semestra ima status naprednog u odnosu na prethodni ili uvjetni. Student može ponoviti pohađanje najviše dva predmeta iz prethodnog semestra kada se taj predmet ponovo organizira u okviru nastavnog procesa u narednoj akademskoj godini. Ukoliko student nije izvršio obaveze iz više od dva predmeta, smatra se da on/a ne može dalje pohađati nastavu u tekućoj akademskoj godini, te mu se status studenta nalazi u mirovanju do naredne akademske godine. Ako i u narednoj akademskoj godini u istom ponovljenom semestru student ne izvrši obaveze iz tri i više predmeta, on/a gubi pravo na daljnje studiranje na Odsjeku za psihologiju.

PREDMETI ILI KOLEGIJI

Nastavnim programom propisani nastavni predmeti dijele se na **zajedničke** ili opće, **obavezne, izborne predmete sa odsječke (unutrašnje) liste izbornih predmeta** te **izborne predmete s fakultetske (vanjske) liste izbornih predmeta**. Osim toga, pojedini predmeti imaju i status **osnovnih** ili **prethodnih kolegija**, koji su uvjet za upisivanje **naprednih** ili **studijски povezanih kolegija** u okviru određene nastavne oblasti.

Zajednički (fakultetski) ili **opći predmeti** se u pravilu organiziraju u prve dvije godine studija, a za studente psihologije to su: Bosanski, hrvatski, srpski jezik 1 i 2 (u I i II semestru) te Strani jezik 1 i 2 (u I i II semestru)¹.

U **obavezne predmete** ili kolegije spadaju svi predmeti koji su utvrđeni nastavnim planom i programom, a koji se nalaze na ponuđenoj listi predmeta po svakom semestru za narednu akademsku godinu.

Na listi **izbornih predmeta s matičnog studija (odsječka ili unutrašnja lista izbornih predmeta)** nalaze se predmeti koji proširuju osnovnu oblast izučavanja dopunskim sadržajima na posebno zanimljiv i pristupačan način. U pravilu se na listi izbornih predmeta nalaze neke studijske discipline koje mogu obogatiti i proširiti znanja iz osnovnih predmeta (npr. Statistička obrada podataka pomoću računara, Psihologija komuniciranja, Psihologija nadarenosti, Osnove traumatske psihologije itd.) ili su povezani sa izučavanjem nekog određenog fenomena ili pitanja povezanih s materijom iz osnovnih studija. Ove predmete student bira uz konsultaciju s predmetnim nastavnikom prema svojim studijskim opredjeljenjima i interesovanjima². Izborni predmeti koje student upiše postaju za njega/nju obavezni predmeti.

Osim obaveznih i izbornih predmeta sa odsječke (unutrašnje) liste, propisanih nastavnim programom, studenti izborne predmete biraju i iz cjelokupne ponude predmeta s **fakultetske (vanjske) liste izbornih predmeta, koja važi za sve odsjeke Filozofskog fakulteta u Sarajevu**.

Prilikom upisa na dodiplomski studij Odsjeka za psihologiju student prihvata obavezu da pohađa nastavu i izvršava sve studijske obaveze predviđene u važećem nastavnim planu i programu. To znači da će pohađati propisani broj osnovnih i naprednih predmeta po svakom semestru, odnosno da će uz konsultaciju predmetnih nastavnika i suradnika i odobrenje šefa odgovarajuće katedre i/ili Odsjeka za psihologiju profilirati svoja akademska i stručna interesovanja kroz zajedničke, obavezne, izborne i predmete s fakultetske (vanjske) liste izbornih predmeta, te kroz ostale studijske obaveze.

Odsjek za psihologiju će na uvodnim satima studijske orijentacije upoznati studente I godine studija s pravilima studiranja, nastavnim planom i programom, načinom izvođenja nastavnog procesa, predviđenim opterećenjem studenata u toku ukupnog opterećenja po sedmici nastave, odnosno ukupnim obavezama u toku semestra, akademske godine i cijelog studija, a posebno o studentskim obavezama i pravima za vrijeme studiranja.

FOND NASTAVNIH SATI

U okviru nastavnog procesa predviđen je ukupni fond sedmičnog opterećenja od ukupno 40 sati. Od toga, fond nastave iznosi 20 kontakt-sati tokom svake sedmice u okviru jednog semestra, koji je uzet kao osnovna mjera za savladavanje nastavnoga gradiva tokom cjelokupnog studija. U jednoj akademskoj godini nastava se organizira u dva semestra, od kojih **zimski** traje od sredine septembra tekuće do početka januara sljedeće kalendarske godine, a **ljetni** od sredine februara do kraja maja kalendarske godine. **Ukupan fond nastave iznosi 44 sedmice godišnje**, od čega se **u svakom semestru planira 15 sedmica** tokom kojih student prati nastavu u vidu **predavanja (P), vježbi (V) i seminara (S)**. Preostalih 14 sedmica predviđeno je za održavanje dopunske nastave u vidu grupnih konsultacija, za dovršavanje pojedinih studentskih obaveza, te završnih ispita, kao i pauza između semestara. U okviru nastavnog procesa organiziraju se i konsultacije, posjete i praksa u institucijama,

¹ Studijски predmeti stranih jezika koje studenti mogu slušati tokom I i II semestra su: engleski jezik (šifra FIL ANG 103 i 104), njemački jezik (FIL GER 103 i 104), francuski jezik (FIL FRA 103 i 104), italijanski jezik (FIL ITA 103 i 104), španski jezik (FIL SPA 103 i 104), ruski jezik (FIL RUS 103 i 104), arapski jezik (FIL ARA 103 i 104), perzijski jezik (FIL PER 103 i 104), turski jezik (FIL TUR 103 i 104).

² U IX semestru studenti biraju dva izborna predmeta s ponuđene odsječke (unutrašnje) liste izbornih predmeta.

rad u računarskom centru Odsjeka, rad u čitaonici i biblioteci Fakulteta, kao i drugi povremeno organizirani oblici nastave.

Jedan nastavni sat traje 45 minuta, a između sati postoji akademska pauza od 15 minuta. Prisustvo svim vidovima nastave je obavezno i o njemu se vodi uredna evidencija na osnovu koje student nakon odslušanog semestra dobija potpis od predmetnog nastavnika i/ili suradnika. U toku semestra student može neopravdano odsustvovati najviše 20% od ukupnog fonda sati nastave po pojedinom predmetu, odnosno tri puta. Student koji neopravdano izostane s nastave više od tri puta u toku semestra neće dobiti potpis, a time gubi i mogućnost da pristupi završnoj provjeri znanja. U formalnom i stvarnom smislu student na taj način gubi semestar koji je upisao i mora se pismeno obratiti Vijeću Odsjeka za psihologiju s molbom da ponovi taj semestar još jednom u toku studija. Ukoliko je predmet koji je pohađao u statusu prethodnoga kolegija, student ne može upisivati napredni kolegij ili s njim povezane kolegije sve dok ne ponovi semestar i izvrši sve predviđene obaveze, uključujući i uspješno položen završni ispit.

DRUGE STUDIJSKE OBAVEZE

U toku trajanja nastave od studenta se očekuje, osim urednog pohađanja svih vidova nastave, i aktivno učešće na satu u vidu usmenog postavljanja pitanja i/ili nuđenja odgovora u okviru obrađivanja nastavne jedinice, davanje usmenog i pismenog doprinosa kod izvođenja vježbi, sudjelovanje u diskusiji o pojedinim temama u okviru seminara, izrada domaćih zadataka u predviđenim rokovima jednostavnijim istraživanjima na zadate teme kroz sekundarne izvore u biblioteci ili korištenjem multimedijalnih nastavnih sredstava, uključujući i pretraživanje web stranica, te njihovo prezentiranje na satu; izrada jedinog individualnog seminarskog rada kraćeg obima (7–9 kartica teksta ili do 2.500 riječi) ili sudjelovanje u radu grupe od 2 do 3 studenta na izradi većeg seminarskog rada (10–12 kartica teksta ili do 5.000 riječi). Na kraju dodiplomskog studija, student je dužan da, nakon konsultacije s nastavnikom ili suradnikom, obradi temu iz jednog od nastavnih modula ili oblasti u obliku završnog dodiplomskog rada (12–15 kartica teksta ili oko 5.000 riječi), čiju konačnu verziju javno prezentira pred ostalim studentima nakon što ju je odobrio njegov/njen predmetni mentor/mentorica.

PROVJERE ZNANJA

U okviru trajanja nastavnog procesa u toku svakog semestra od 15 sedmica nastave mogu se organizirati **povremene i redovne provjere znanja** u vidu pismenih i/ili usmenih testova, kvizova, praktikuma, esejskih radova, kolokvija ili drugih vidova ispitivanja najmanje dva puta u semestru. Studenti su obavezni pristupiti svim provjerama znanja. Prva redovna provjera znanja (polusemestralni parcijalni ispit) u pravilu se obavlja nakon prvih sedam odslušanih sedmica nastave, a druga nakon drugih sedam odslušanih sedmica nastave (semestralni ispit). Ove provjere znanja mogu se prihvatiti i kao kumulirani pismeni ispit ukoliko je postignuti rezultat nakon obje provjere znanja pozitivan za svaku pojedinačnu provjeru i iznosi najmanje 60% u ukupnoj vrijednosti od 100% predviđenog i/ili traženog ukupnog fonda znanja i vještina. Student koji ne ostvari ovaj rezultat ili koji želi postići veću ocjenu od one koju je stekao na ovaj način, ima mogućnost da pristupi završnoj provjeri znanja u redovnom roku (integralni kumulativni ispi), koji se organizira najkasnije sedam dana nakon završene 15. sedmice nastave.

Završna provjera znanja (ispit) se organizira samo kao pismeni, ili kao i pismeni i usmeni dio ispita. Ispite iz obaveznih predmeta te iz izbornih predmeta s matičnog odsjeka studenti Odsjeka za psihologiju polažu pismeno. Ispitu može pristupiti student koji je zadovoljio sve programom propisane obaveze te se blagovremeno prijavio za polaganje završnog ispita najkasnije tri (3) sedmice prije nego što će se ispit održati prema objavljenom akademskom kalendaru.

Rezultati pismenih ispita iz svakog ispitnog roka, kao i druga evidencija o obavljenom nastavnom procesu (seminarski radovi, prezentacije i sl.), čuvaju se do početka slijedeće školske godine.

Ispitni rokovi su:

1. redovni zimski ispitni rok, koji se organizira u 15. sedmici nastave, ili u prvoj narednoj (15+1 ili 16) sedmici od početka nastave u zimskom semestru;

2. dopunski („popravni“) zimski ispitni rok, koji se organizira u periodu od četiri (4) sedmice nakon završetka nastave u zimskom semestru (15+4) ili najkasnije u 19. sedmici od početka nastave u zimskom semestru;
3. redovni ljetni ispitni rok, koji se organizira u 15. sedmici nastave, ili u prvoj narednoj (15+1 ili 16) sedmici od početka nastave u ljetnom semestru;
4. dopunski („popravni“) ljetni ispitni rok, koji se organizira u periodu od četiri (4) sedmice nakon završetka nastave u ljetnom semestru (15+4) ili najkasnije u 19. sedmici od početka nastave u ljetnom semestru.

Ispiti su javni i student ima pravo, ako polaže usmeno, zahtijevati prisustvo javnosti. Ispit se mora završiti u toku pet radnih dana od dana otpočinjanja usmenog dijela ispita, osim u posebno opravdanim slučajevima koji će biti blagovremeno obznanjeni odlukom Vijeća Odsjeka i/ili Fakulteta. Rezultati ispita su javni, a student ima pravo uvida u ispitnu dokumentaciju.

Student je obavezan da pristupi završnoj provjeri znanja u vrijeme i prostoriji koja je blagovremeno označena kao mjesto polaganja ispita. Ukoliko se student prijavio za ispit, a ne pojavi se na provjeri znanja ili ako u toku trajanja ispita odustane od polaganja, smatrat će se da je pristupio provjeri znanja, a da nije položio ispit u datom roku. Ukoliko student nakon obavljene provjere znanja u prvom terminu ispitnog roka ne položi cijeli ispit ili njegov sastavni dio, ili ako iz bilo kojih drugih opravdanih razloga (bolest, viša sila i sl.) ne pristupi cijelom ispitu ili njegovom sastavnom dijelu u tom roku, može se prijaviti za novo polaganje još jednom u istom roku u drugom terminu i to nakon završetka ispita u prvom terminu iz datog predmeta. Prijava za drugi termin se podnosi najkasnije sedam dana nakon završetka ispita u prvom terminu istog roka. Novi termin ispita organizira se najranije u periodu nakon četiri naredne sedmice. U tom razdoblju se organizira dopunska nastava u vidu konsultacija s nastavnicima i suradnicima tokom koje student ima mogućnost i da nadoknadi eventualne druge neizvršene nastavne obaveze (seminarski radovi, domaće zadaće, projekti i sl.) osim prisustva nastavi. Student ponovo pristupa dijelu ispita ili cjelokupnom ispitu prema objavljenom rasporedu za drugi termin istog roka.

NAČIN PRAĆENJA KVALITETE I USPJEŠNOSTI IZVEDBE PREDMETA

Nakon završetka semestra studenti/ce evaluiraju sve odslušane predmete (njihov sadržaj, način izvedbe, rad nastavnika/ce i odnos prema studentima).

STRUKTURA I REŽIM STUDIJA

Struktura studija i režim studiranja određeni su zahtjevima i preduvjetima pojedinih predmeta. Okvirni plan studija prikazan je u tablicama, a preduvjeti upisa pojedinog predmeta navedeni su u tački 3.2 uz opis svakog predmeta. Upis u sljedeći semestar uvjetovan je prikupljanjem dovoljnog broja ECTS bodova.

Osim slušanja i polaganja pojedinih predmeta, u studentske obaveze spada i studentska praksa, koja se obavlja tokom desetog semestra.

NASTAVAK STUDIJA NAKON NJEGOVOG PREKIDA

Uvjete pod kojima studenti koji su prekinuli studij ili su izgubili pravo studiranja na jednom studijskom programu mogu nastaviti studij trenutno nije moguće odrediti dok ne bude poznata konačna verzija Statuta Univerziteta u Sarajevu, s kojim ti uvjeti moraju biti usklađeni.

**ODSJEK ZA PSIHLOGIJU
JEDNOPREDMETNI STUDIJ**

PRVI CIKLUS STUDIJA

1. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Psihologija	1.	Uvod u psihologiju	FIL PSI 111	2	1	1	6
Psihologija	2.	Statistika u psihologiji 1	FIL PSI 112	2	0	2	6
Anatomija CNS-a	3.	Osnove anatomije CNS-a	FIL PSI 114	2	0	0	3
Psihologija	4.	Biološka psihologija 1	FIL PSI 116	2	0	2	6
Psihologija	5.	Povijest psihologije i psihološki pravci	FIL PSI 118	2	0	0	3
Savremeni jezik	6.	Bosanski, hrvatski, srpski jezik 1 (opći predmet)	FIL BHS 101	1	0	1	3
Savremeni jezik	7.	Strani jezik 1 (opći predmet)		1	0	1	3
Ukupno:				20			30

2. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Psihologija	1.	Osjeti i percepcija	FIL PSI 119	2	0	2	6
Psihologija	2.	Statistika u psihologiji 2	FIL PSI 113	2	0	2	6
Psihologija	3.	Biološka psihologija 2	FIL PSI 117	2	0	2	6
Psihologija	4.	Metodologija eksperimentalne psihologije	FIL PSI 120	2	0	2	6
Savremeni jezik	5.	Bosanski, hrvatski, srpski jezik 2 (opći predmet)	FIL BHS 102	1	0	1	3
Savremeni jezik	6.	Strani jezik 2 (opći predmet)		1	0	1	3
Ukupno:				20			30

3. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Psihologija	1.	Kognitivna psihologija 1	FIL PSI 211	2	0	2	5
Psihologija	2.	Motivacija i emocije	FIL PSI 218	2	0	0	5
Psihologija	3.	Uvod u razvojnu psihologiju	FIL PSI 213	2	0	2	5
Psihologija	4.	Metodologija neeksperimentalne psihologije	FIL PSI 214	2	0	2	6
Psihologija	5.	Psihometrija 1	FIL PSI 215	2	0	2	6
Pedagogija	6.	Pedagogija 1	FIL PED 203	1	0	1	3
Ukupno:				20			30

4. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Psihologija	1.	Kognitivna psihologija 2	FIL PSI 212	2	0	2	6
Psihologija	2.	Psihologija djetinjstva i adolescencije	FIL PSI 219	2	1	2	7
Psihologija	3.	Neuropsihologija	FIL PSI 220	2	0	2	6
Psihologija	4.	Psihometrija 2	FIL PSI 216	2	0	3	7
Pedagogija	5.	Pedagogija 2	FIL PED 204	1	0	1	4
Ukupno:				20			30

5. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Psihologija	1.	Uvod u psihologiju ličnosti	FIL PSI 311	2	1	1	6
Psihologija	2.	Psihologija odrasle dobi i starenja	FIL PSI 312	2	0	1	5
Psihologija	3.	Uvod u socijalnu psihologiju	FIL PSI 313	2	0	1	4
Psihologija	4.	Mentalno zdravlje	FIL PSI 314	2	1	1	5
Psihologija	5.	Uvod u psihopatologiju	FIL PSI 315	2	0	0	4
Psihologija – Izborni predmet sa odsječke (unutrašnje) liste	6.	Psihologija boli	FIL PSI 361	2	0	0	3
		Epistemologija	FIL PSI 362	2	0	0	3
		Psihologija komuniciranja	FIL PSI 363	2	0	0	3
		Psihologija nadarenosti	FIL PSI 364	2	0	0	3
	7.	Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste		2	0	0	3
Ukupno:				20			30

6. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Psihologija	1.	Psihologija ličnosti	FIL PSI 316	2	0	2	6
Psihologija	2.	Socijalna percepcija i stavovi	FIL PSI 317	2	0	1	4
Psihologija	3.	Uvod u edukacijsku psihologiju	FIL PSI 318	2	0	0	3
Psihologija	4.	Uvod u psihologiju rada	FIL PSI 319	2	0	0	3
Psihologija	5.	Uvod u kliničku psihologiju	FIL PSI 320	2	0	0	3
Psihologija – Izborni predmet sa odsječke (unutrašnje) liste	6.	Statistička obrada podataka pomoću računara	FIL PSI 365	2	0	0	3
		Psihofiziologija spavanja	FIL PSI 366	2	0	0	3
		Ekološka razvojna psihologija	FIL PSI 367	2	0	0	3
		Kroskulturalna psihologija	FIL PSI 368	2	0	0	3
		Osnove traumatske psihologije	FIL PSI 369	2	0	0	3
	7.	Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste		2	0	0	3
Psihologija	8.	Završni dodiplomski rad	FIL PSI 399	0	3	0	5
Ukupno:				20			30

**ODSJEK ZA PSIHLOGIJU
JEDNOPREDMETNI STUDIJ**

DRUGI CIKLUS STUDIJA

7. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Psihologija	1.	Edukacijska psihologija: učenje i poučavanje	FIL PSI 411	2	1	2	6
Psihologija	2.	Klinička procjena	FIL PSI 413	2	1	3	7
Psihologija	3.	Pojedinac i socijalne interakcije	FIL PSI 414	2	0	1	6
Psihologija	4.	Psihopatologija	FIL PSI 415	2	0	0	4
Psihologija – Izborni predmet sa odsječke (unutrašnje) liste	5.	Psihologija roditeljstva	FIL PSI 461	2	0	0	4
		Psihologija sporta	FIL PSI 462	2	0	0	4
		Socijalne kognicije	FIL PSI 463	2	0	0	4
	6.	Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste		2	0	0	3
Ukupno:				20			30

8. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Psihologija	1.	Edukacijska psihologija: motivacijsko-socijalni procesi	FIL PSI 416	2	1	2	6
Psihologija	2.	Odabir i razvoj osoblja	FIL PSI 412	2	0	2	6
Psihologija	3.	Uvod u savjetovanje i psihoterapiju	FIL PSI 418	2	0	2	5
Psihologija	4.	Psihologija grupa i međugrupnih odnosa	FIL PSI 419	2	0	1	6
Psihologija – Izborni predmet sa odsječke (unutrašnje) liste	5.	Psihologija u zajednici	FIL PSI 464	1	1	0	4
		Multivarijantne metode	FIL PSI 465	2	0	0	4
		Politička psihologija	FIL PSI 466	2	0	0	4
		Psiholog u skrbi za starije ljude	FIL PSI 467	2	0	0	4
	6.	Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste		2	0	0	3
Ukupno:				20			30

9. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Psihologija	1.	Psihoterapijski pravci	FIL PSI 511	2	0	2	6
Psihologija	2.	Motivacija i radno ponašanje	FIL PSI 517	2	1	2	6
Psihologija	3.	Etika istraživačke i stručne djelatnosti psihologa	FIL PSI 512	2	0	0	4
Psihologija – Izborni predmet sa odsječke (unutrašnje) liste I	4.	Forenzična psihologija	FIL PSI 561	2	0	1	5
		Razvojna psihopatologija	FIL PSI 562	2	0	1	5
		Psihologija obrazovanja učenika s teškoćama u školi	FIL PSI 563	2	0	1	5
Psihologija – Izborni predmet sa odsječke (unutrašnje) liste II	5.	Psihologija u marketingu	FIL PSI 564	3	0	0	5
		Procjena i tretman psihičkih poremećaja	FIL PSI 565	2	0	1	5
		Metodika nastave psihologije	FIL PSI 566	2	0	1	5
	6.	Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste		3	0	0	4
Ukupno:				20			30

10. semestar

NASTAVNA OBLAST	RED. BR.	NASTAVNI PREDMET	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI
Psihologija – Izborni predmet sa odsječke (unutrašnje) liste	1.	Praktikum iz psihoterapije i savjetovanja	FIL PSI 567	1	0	2	4
		Zdravstvena psihologija	FIL PSI 568	2	0	1	4
		Organizacijska psihologija	FIL PSI 569	3	0	0	4
		Primijenjena socijalna psihologija	FIL PSI 570	2	0	1	4
	2.	Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste		2	0	0	4
Psihologija	3.	Stručna praksa	FIL PSI 598	5	0	0	7
Psihologija	4.	Završni diplomski rad	FIL PSI 599	0	10	0	15
Ukupno:				20			30